

[Johan Philipsen.]

ikke offentligt ejede. Det er selskaber, der har en offentlig karakter, men disse selskaber ejes af en lang række personer, som vi har navn og adresse på; de er altså ikke offentligt ejede i den sprogbug, som har været anvendt de sidste 10 minutter i denne sal.

Ordføreren for forslagsstillerne (Henning Philipsen) (SF):

Jeg skal bare bekræfte det, hr. Johan Philipsen siger, derhen, at kraftværkerne ikke alle sammen er offentligt ejede. Der er nogle af dem, der er offentligt ejet, fordi de ejes af kommunerne i fællesskab sammen med nogle andelsselskaber, så det er ikke bare så entydigt som at sige, at de ikke er offentligt ejede.

Til hr. Glensgård skal jeg bare sige, at jeg beklager, at hr. Glensgård ikke læser lovteksten.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Nathalie Lind):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om pressens brug. (Strafansvar m. v.) [af Honoré m. fl.].

(Lovforslag nr. 66. Fremsat 21/2 75).

Anden næstformand (Nathalie Lind):

Sammen med denne sag foretages den næste sag på dagsordenen nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om pressens brug. (Berigtigelse m. v.) [af Honoré m. fl.].

(Lovforslag nr. 67. Fremsat 21/2 75).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Justitsministeren (Orla Møller):

De to forslag om ændring af presseloven,

som medlemmer af kristeligt folkepartis folketingsgruppe har fremsat, svarer tilsammen til det forslag om ændring af presseloven, som kristeligt folkeparti fremsatte i sidste samling. Både dette forslag og de til dels tilsvarende forslag, som kristeligt folkeparti fremsatte i foråret 1974, har været udførligt drøftet her i tinget, og det er nok rigtigst, at den videre drøftelse nu afventer retsudvalgets fortsatte behandling af forslagene.

Jeg kan i den forbindelse oplyse, at justitsministeriet efter retsudvalgets anmodning har bedt pressens organisationer, berigtigelsesnævnet samt pressenævnet om en udtalelse om forslaget fra sidste samling. Der er indtil nu kommet svar fra Danske Dagblades Fællesrepræsentation og berigtigelsesnævnet, og disse udtalelser er videregjort til retsudvalget. En række andre organisationer har ikke svaret endnu.

Forslaget om strafansvar m. v. svarer til det første punkt i forslaget fra sidste samling, og ligesom min forgænger, fru Nathalie Lind, vil jeg gerne pege på, at forslaget indebærer en meget væsentlig ændring af det presseretlige ansvarssystem, en ændring, der på afgørende måde vil kunne gribe ind i forholdet mellem redaktør og udgiver og medføre en markant ændring af vilkårene for udøvelse af pressevirksomhed.

En så gennemgribende ændring bør efter min opfattelse ikke gennemføres uden et forudgående sagkyndigt udvalgsarbejde med deltagelse også af repræsentanter for pressen.

En nærmere stillingtagen må imidlertid afvente resultatet af den iværksatte høring. Jeg kan dog i den forbindelse oplyse, at den allerede indkomne udtalelse fra Danske Dagblades Fællesrepræsentation er stærkt kritisk over for forslaget; det er vist en meget mild måde at udtrykke det på.

Forslaget om berigtigelse indeholder et stort antal ændringer af de gældende regler. Berigtigelsesnævnets udtalelse, som er sendt til retsudvalget, giver en udførlig gennemgang af de forskellige ændringer, og jeg skal derfor her begrænse mig til nogle få bemærkninger vedrørende nogle hovedpunkter.

Der er navnlig grund til at hæfte sig ved, at forslaget, så vidt det kan ses af de ikke ganske klare formuleringer, vil indebære en

[Justitsministeren.]

væsentlig udvidelse af berigtigelsesretten. Ikke alene skadelige faktiske oplysninger skal kunne kræves berigtiget, således som tilfældet er i dag, men berigtigelsesretten skal også omfatte nedsættende udtalelser af personlig karakter. Det er et meget vidt begreb, der her er tale om. Endvidere skal berigtigelsen ikke være begrænset til gengivelse af faktiske oplysninger, men også kunne omfatte vurderingsprægede udsagn, herunder polemiske bemærkninger. Der ville være grundlag for et kolossalt arbejde fra mange offentlige personers side i en sådan situation.

Jeg går ud fra, at vi senere i retsudvalget vil kunne få afklaret de tvivlsspørgsmål, som forslaget på flere punkter giver anledning til. Men jeg vil gerne straks sige, at jeg ikke føler mig overbevist om hensigtsmæssigheden af den udvidelse af berigtigelsesretten, som synes at være tilsigtet. Dels må man forvente, at en sådan udvidet berigtigelsesret vil være overordentlig vanskelig at administrere i praksis, dels må det forekomme ret tvivlsomt, om den vil indebære nogen reel beskyttelse af borgerne.

På andre punkter har jeg derimod sympati for de ændringer, som forslaget indeholder. Det gælder bestemmelsen om, at redaktøren, såfremt han ikke vil optage en berigtigelse, skal oplyse den berigtigelsesøgende om, at afslaget kan indbringes for berigtigelsesnævnet. Og det gælder bestemmelsen om, at berigtigelsesnævnet skal kunne pålægge en redaktør, der har optaget en berigtigelse på ufyldstgørende måde, at bringe en ny berigtigelse i bladet. Jeg finder, at der her er tale om værdifulde tanker, som skulle have mulighed for at blive indpasset i den gældende lov uden større vanskeligheder.

Jeg skal ikke i øvrigt gå ind på forslagets enkeltheder. Jeg vil gerne udtrykke som min personlige opfattelse, at der ganske givet er en lang række problemer på disse områder, som er rejst med dette, men at forslaget efter min opfattelse ikke er i stand til at løse disse problemer. De lovtekniske ændringer, som skal til, håber jeg der vil blive lejlighed til at gennemgå i detaljer i retsudvalget, og det er en selvfølge, ikke blot at alle de udtalelser, der fremkommer,

vil blive videresendt til retsudvalget, men at vi også fra justitsministeriets side vil være parat til positivt at medvirke til opklaring af de ting, retsudvalget skulle have ønske om at få yderligere oplysning om.

Ejler Koch (S):

Det er tredje gang, vi nu får lejlighed til at drøfte de forslag, som kristeligt folkeparti her har fremsat. Jeg har ved de to tidligere lejligheder på socialdemokratiets vegne udtrykt skepsis ved forslagene, givet udtryk for, at de efter vores mening ikke gav et rimeligt grundlag for at lovgive på dette meget komplicerede område. De udtalelser, som justitsministeren nævnte, fra pressens organisationer og berigtigelsesnævnet, har jo bekræftet den opfattelse, som vi allerede har givet udtryk for ved tidligere lejligheder.

Jeg skal derfor sige, at vi selvfølgelig vil medvirke til en udvalgsbehandling, men vi kan ikke love forslagene nogen velvillig behandling måske bortset fra nogle af de rene detaljer, som ministeren også var inde på.

Fogh Rasmussen (V):

Det er korrekt som tidligere anført, at disse forslag har været til behandling tidligere her i tinget, men jeg mener, at de indeholder nogle spørgsmål af principiel karakter, som gør, at jeg vil knytte nogle bemærkninger dertil.

Ifølge forslagsstillerne er hensigten med forslagene at indskrænke eller hindre pressens misbrug af ytringsfriheden til krænkelse af borgernes fred og privatliv. Ingen er formentlig i tvivl om baggrunden for forslagene: vi kender alle eksempler på journalistik, som lader meget tilbage at ønske i forhold til god presseetik og i henseende til respekt for enkeltmennesker. Derfor er det sådan set udmærket, at kristeligt folkeparti med sine forslag giver en anledning til debat om dette spørgsmål.

Men vi ser i venstre med skepsis på forslagene konkrete indhold. Efter den foreslåede ændring af § 6, stk. 2, skal nu også bladudgiverne kunne pålægges bødestraf, hvis loven overtrædes, også selv om overtrædelsen begås af redaktøren eller forfatteren, uden at udgiveren egentlig kan siges at være an-

[Fogh Rasmussen.]

svarlig, endsige at have udvist uagtsomhed. En sådan ændring er betænkelig af flere grunde.

For det første bryder forslaget med det princip, at strafansvar kun pålægges, når der er tale om personlig skyld eller grov uagtsomhed. For det andet sker der efter forslaget en væsentlig udvidelse af de ansvarliges kreds, hvilket i sig selv i visse tilfælde kan besværliggøre retshåndhævelsen. Endelig for det tredje frygter vi, at udvidelsen af strafansvaret kan tilskynde de økonomisk ansvarlige udgivere til privat censur i forhold til bladets skribenter. En sådan udvikling vil afgjort stride mod vort syn på ytringsfriheden. Men disse betæneligheder er ikke udtryk for, at venstre ikke vil overveje, om og i givet fald hvordan man kan øge den økonomiske risiko for de ansvarlige ved grove overtrædelser af presseloven.

Venstre vil meget gerne være med til at udvide den enkelte borgers mulighed for optagelse af berigtigelser netop for at styrke borgeren i forhold til pressen.

Men § 9, stk. 1, har fået en betænkelig nyaffattelse i kristeligt folkepartis forslag. Teksten er efter venstres opfattelse meget uklar. Det er indlysende, at forkerte oplysninger af faktisk karakter skal berigtiges, men vurderingen af begrebet „nedsættende udtalelser af personlig karakter“ vil til enhver tid være usikker og subjektiv og det i en sådan grad, at selv en berigtigelse næppe vil hjælpe de mennesker, den angår.

Venstre vil se grundigt på forslagene i udvalget. Vi er som sagt opmærksom på baggrunden for forslagenes fremsættelse, men mener, at de foreslåede bestemmelser indeholder en række problemer, som fortjener yderligere belysning før endelig stillingtagen. Vi vil altid være på vagt over for misbrug af ytringsfriheden, men jeg synes da, det skal siges, at vi ved, pressen og dens organisationer selv er opmærksom herpå og i øjeblikket internt arbejder på en udvidet selvjustits. Mon det i grunden ikke er den allerbedste løsning fremfor politisk indblanding? Skønt der er enkelte vildskud, så er det generelle billede af dansk presse dog præget af soberhed og mange gode eksempler på god og redelig journalistik.

Wamberg (FP):

De to lovforslag, kristeligt folkeparti har fremsat om skærpede strafferegler over for pressen i form af større bøder og udvidet lovmæssig ret til at få optaget berigtigelse i aviser og ugeblade og tilsvarende publikationer, virker umiddelbart sympatiske. Der er næppe nogen, der er uenig med kristeligt folkeparti i, at der praktisk taget daglig i visse blade kan læses artikler, der er til urimelig skade for den eller dem, der angribes, og hvor det store flertal utvivlsomt også blandt pressens egne gribes af retfærdig harme over, hvor langt under lavmålet enkelte blade i pressefrihedens og ytringsfrihedens navn er parat til at prostituere sig for at få solgt deres underlødige produkter.

Det påstås ofte med rette, at uskyldige mennesker på forhånd dømmes i de artikler, der skrives om dem i aviser, der spekulerer i sensationer for sensationernes skyld, og som uden smålig hensyntagen til de menneskelige tragedier, der følger efter, fortsætter denne forargelige linje, uanset hvor ofte det konstateres, at stort opsatte historier savner fornødent grundlag og ofte kun bygger på løse rygter eller ondskabsfuld sladder.

Kristeligt folkeparti er faldet for fristelsen til at fremsætte lovforslag, der som den prisværdige målsætning har at forhindre dette misbrug af ytringsfriheden, ud fra det almindeligt anerkendte retsprincip: enhver tvivl om en sigtelses holdbarhed skal komme den sigtede til gode, ingen skal betragtes som skyldige, før de er dømt. Når imidlertid dette lands statsminister, der også er pressens minister, og med ham mange andre af dette høje tings øvrige fremtrædende medlemmer i tide og utide selv træder dette retsprincip under fode, når rigspolitichefen tillader, at en politiadvokat groft overtræder retsplejeloven, så bør dette tings medlemmer være varsomme med at foreslå love, der skal gælde pressen, men som de selv har demonstreret ikke at ville overholde.

Når enkelte aviser, ugeblade o. lign. misbruger pressefriheden og ytringsfriheden, som det ofte sker, er skylden derfor i virkeligheden forbrugernes, altså deres, som vil læse uhumskhederne. Fandtes køberne ikke til de underlødige publikationer, kristeligt folkeparti vil bekæmpe, stoppede de utvivl-

[Wamberg.]

somt af sig selv. Jeg tror ikke, nogen avis eller anden publikation, der har salgsmæssig succes på tilsvining af enkeltpersoner, organisationer, politiske partier eller andet lignende, kan stoppes ved idømmelse af større bøder eller ved at blive tvunget til berigtigelser. Det er forbrugerne, læserne af og annoncørerne i disse blade, der skal reagere. Man behøver kun et minimalt kendskab til forholdene på f. eks. dagbladsredaktioner for at vide, at kommer der tilstrækkelig mange opsigelser af abonnementer og reaktioner fra annoncørernes side, foranlediget af en bestemt redaktionel linje, så ændres denne linje.

Kristeligt folkeparti synes at mene, at f. eks. aviser foretager dybere overvejelser over, hvorvidt denne eller hin artikel vil give større salg. Overvejelser af den art vil der kun undtagelsesvis være tid til på en avisredaktion, og det ofte åbenbare misforhold mellem sensationsprægede overskrifter og avisartiklers indhold skyldes de enkelte blades redaktionssekretær, ikke den journalist, der har skrevet artiklen.

For journalister gælder i øvrigt det samme som for alle andre faggrupper: der er gode, og der er dårlige journalister. Forudsætningen for, at en journalist kan skrive en objektiv artikel, er naturligvis, at han er i besiddelse af alle relevante oplysninger vedrørende den sag, han skriver om. Den gode journalist vil selvfølgelig søge at skaffe sig alle både positive og negative oplysninger om det, han skal skrive om, og det er i hvert fald min erfaring, at får journalisten alle oplysningerne i en sag, vil han eller hun også gøre sig hæderlige anstrengelser for at beskrive alle aspekter i historien, selv om det, journalisten finder mest væsentligt, ikke nødvendigvis behøver at falde sammen med den persons opfattelse, sagen drejer sig om.

Hvad berigtigelser angår, bør det fremhæves, at det kun kræver en enkelt eller få sætninger at fremsætte en urigtig påstand om en person eller f. eks. et politisk parti, en påstand, det kan kræve adskillige foliosider at tilbagevise utvetydigt. Allerede af den grund er forslaget om et bestemt omfang i ord i relation til berigtigelser urealistisk og mindre velgennemtænkt.

Vi har i fremskridtspartiet ingen grund til

at nære særlig blide følelser over for pressens behandling, det være sig af partiets stifter, af partiets program eller af partiets enkelte tilhængere. Når vi alligevel er imod at gennemføre bestemmelser, der kan udlægges som en begrænsning af ytringsfriheden, eller ved lov gennemføre regler, der kan virke som censur, er det, fordi sådanne regler vil gøre forsigtige aviser og blade endnu forsigtigere uden at få smudspressen stækket. De journalister, der skriver i sensationspressen, vil alligevel uden at overskride selv strengere regler end de nugældende få trykt deres historier, så længe nogen vil læse dem, blot i en form, der ikke kan rammes af selv en skærpet lovgivning.

For demokratiets fortsatte beståen er en vågen, kritisk presse en nødvendighed. Pressens almindeligt kendte økonomiske vanskeligheder skal ikke forøges ved gennemførelse af unødvendige og uigennemtænkte love. Bladdøden har i øvrigt medvirket til at nedbryde de stramme partipolitiske grænser de enkelte blade imellem, og gennem de sidste 20 år er der sket en stadig forbedring i retning af, at de enkelte aviser optager de berigtigelser, som enkeltpersoner, der er blevet generet, anmoder om optagelse af, men også korrektioner, hvor der er bragt ukorrekte artikler vedrørende organisationer eller politiske partier.

De enkelte bladredaktioner må jo nødvendigvis i 1975 stå særdeles usikre over for f. eks. deres læsers politiske tilhørsforhold og indrette sig derefter, hvis de vil overleve. Det er kun enkelte blade, der via tvangsudskrevne tilskud fra politiske modstandere, f. eks. via fagforeninger, kan skaffe sig dækning for deres underskud.

Tvangsoptagne berigtigelser, måneder efter at en persons privatliv er krænkede, som kristeligt folkeparti foreslår, kan i øvrigt gøre væsentlig større skade end gavn. Det er stadig en kendsgerning, at det, der er en nyhed i dag, pakkes der fisk ind i i morgen.

Fremskridtspartiet kan ikke medvirke til disse lovforslags gennemførelse i den forelagte form, men vi ser gerne, at pressens egne organisationer søger gennemført en bedre selvjustits.

Gudme (RV):

Jeg frygter, at den forrige ordfører har

[Gudmø.]

brugt min taletid med, men jeg skal gerne indrette mig derefter.

Disse tre forslag er jo, som justitsministeren og hr. Ejler Koch nævnte, gamle kendinge. Variationen består alene deri, at forslagsstillerne af grunde, som jeg vanskeligt kan forklare, skiftevis samler og skiller disse forslag ad. Oprindeligt var de to, i anden omgang var det ét, og nu er de to igen, men det reelle indhold er det samme.

Derfor skal jeg kun på det radikale venstres vegne repetere vort synspunkt, der er det, at for så vidt angår ændringerne i presselovens § 6 om strafansvaret, har vi liden, for ikke at sige ingen sympati for forslaget. Men når det derimod drejer sig om ændringerne i § 9 og § 10 i loven, om berigtigelserne, har vi interesse for forslaget. Det har vi sagt tidligere, og det gentager vi nu.

Forslagene skæbne har jo været den uheldige, at vi har haft disse tre førstebehandlinger, altså inklusive den i dag, men reelt ikke på noget tidspunkt som følge af ferie og som følge af valgudskrivning haft lejlighed til at foretage en regulær drøftelse af dem i udvalget. Den synes jeg vi skal have nu, og derfor skal jeg for mit vedkommende slutte med at sige: vi kan altså ikke støtte forslaget om ændring af § 6, men vi er interesseret i ændringerne i §§ 9 og 10.

Tredje næstformand (Bay):

Jeg skal bede de sidste talere undskyldte. Jeg havde fået forståelsen af, at taletiden var 10 minutter.

Lembourn (KF):

Hvis man udtrykker en vis sympati for disse lovforslag, risikerer man jo, at der er nogle, der vil anklage én for at have censurtilbøjeligheder og at ville gribe ind i ytringsfriheden. Jeg trøster mig med, at man her i huset kender min livsholdning så nogenlunde, at man ikke mistænker mig for sligt.

Men når jeg har en vis sympati for ånden i disse forslag, er det, fordi jeg har forstået dem sådan, at det ikke er meningen, at man vil foretage noget, som smager af censur, man vil ikke gribe ind i ytringsfriheden, man vil ikke skærpe den lovgivning, som beskæftiger sig med pressens forhold på den måde, at ytringsfriheden skulle blive min-

dre, men at man vil prøve på at få nogle sanktioner gennemført, sådan at den lovgivning, vi har, kan overholdes og bliver overholdt — det er jo det, den ikke gør. Vi ved udmærket godt, at de blade — og man har egentlig lyst til at sige det blad, men all right: de blade, det her kommer til at dreje sig om, er aldeles ligeglade med at få en 2.000-3.000 kr. i bøde og erstatning for injurier og løgnagtig journalistik, det spiller jo ikke nogen rolle i en millionomsætning. Og hvad pokker gør det, at man sender en chefredaktør 14 dage i hæfte? Det er han jo ansat til, han får sin gage for det, og så har han lidt ferie dér; det er man aldeles ligeglad med. Derfor er vi altså i en situation, hvor vi faktisk ikke har sanktioner, som sørger for, at de pågældende blade overholder den gældende lovgivning.

Jeg er altså interesseret i at få disse ting skærpet. Jeg mener, det kan være rigtigt, at vi får bedre muligheder for berigtigelse, og jeg synes i øvrigt med hensyn til forslagets formulering, at det er vigtigt, at man får berigtigelsen på et sted i pressen, som svarer til det sted, hvori den løgnagtige meddelelse eller injurien var anbragt.

Jeg er enig med ministeren i, at der er problemer her; der er selvfølgelig meget store juridiske problemer og fortolkningsproblemer med hensyn til, hvornår man kan forlange en berigtigelse. Det kræver en omhyggelig behandling, som man må igennem, og jeg tror også, at forslagsstillerne selv er klar over det.

Med hensyn til de sanktioner, altså bødestrafte, der skal gives, er det også muligt, at det skal gennemføres i en anden form for lovgivning; men at vi virkelig skal prøve på at interessere os for at få gennemført sanktioner, som er effektive, synes jeg er rigtigt.

Jeg kender ikke så meget til den engelske presselov, men jeg ved, at den er ret skrap, og jeg har ikke indtryk af, at ytringsfriheden i England er mindre end i Danmark; det var måske værd at se på den.

Vel, jeg er klar over, som tidligere ordførere har sagt det, og som ministeren har sagt det, at her er store juridiske problemer i forbindelse med dette, og det kræver et stort arbejde at finde ud af, hvordan dette skal gøres rigtigt, uden at der bliver indgreb i ytringsfriheden. Men jeg er sympatisk ind-

[Lembourn.]

stillet over for, at man foretager denne undersøgelse for at undgå meget af det svineri, som vi oplever i øjeblikket i visse blade.

Kurt Brauer (SF):

Hr. Poul Dam talte om disse forslag ved behandlingen den 15. november sidste år, og dér sagde han det positive, som socialistisk folkeparti kan svinge sig op til i anledning af de foreliggende forslag; jeg har derfor ikke voldsomt meget at tilføje.

Men hr. Poul Dam rejste dengang et spørgsmål, som forslagsstillerne ikke besvarede, og nu kunne jeg tænke mig at gentage det for at se, om kristeligt folkeparti i mellemtiden har præsteret lidt eftertanke og måske er nået frem til forklaringer eller rettelser, der kan motivere en mere positiv holdning fra SFs side.

Et helt centralt og principielt spørgsmål må det da være, om kristeligt folkeparti har fundet en løsning på det problem, at vi faktisk har set eksempler i pressens historie på kampagner, der er begyndt på et grundlag, som ville kunne standses, hvis dette forslag var lov i dag. Sådanne eksempler findes. Den slags sager kan kun køres igennem, hvis man undervejs kan få lov til at træde nogle af de fine i samfundet lidt over tærerne, uden at disse straks kan komme jamrende og klage og pege på kristeligt folkeparti-paragraffer i lovgivningen.

Jeg må måske have lov til at forudskikke, at hr. Honorés lidt grove påstand fra sidste gang om, at det er skandalepressen, han vil have stækket, osv., kan jeg ikke tage som et svar, medmindre hr. Honoré her vil sætte navn på ét blad eller flere blade eller nævne den ikke pådømte sag, som kan berettigede ham til at klistre skandalebetegnelsen på en avis.

Må jeg i det hele taget efterlyse her i debatten en smule mere mod og mandshjerte. Der er ingen af dem, som har sympati for dette forslag, der har turdet sige BT, der er ingen, der har turdet sige Ekstra Bladet, og her er man oven i købet beskyttet af injurielovgivningen. Man går som katten om den varme grød og tør ikke nævne de blade ved navn, som man her udslynger de groveste påstande imod. Jeg efterlyser et par friske eksempler på, hvad det er for noget, man ikke vil finde sig i, i stedet for denne snak-

ken udenom, for hvis ikke navnene bliver nævnt på de blade, man tænker på, ja, så klistrer man jo en mistænkeliggørelse på den samlede presse, og alle må så føle sig ramt. Hvad er det for aviser, kan vi lige få det at vide? Det må være nogle bestemte, og der må være nogle bestemte sager — som altså vel at mærke ikke allerede er pådømt ved retterne — som man går ud fra, når man taler om denne forfærdelige presse.

Jeg vil så til slut gerne sige, at ingen vist vil beskyldte mig for at have et ukritisk forhold til dagspressen; jeg tør vigte mig en smule af, at adskillige pressefolk kender til kritik og klager fra min og fra SFs side, ikke mindst klagen over, at så stor en del af pressen har et ejerforhold, der tilsiger den at stå på de besiddendes side til enhver tid. Det er klager, som vi ofte har fremført.

Men når det er sagt, skal det også slås fast, at som forslagene her fremtræder, vil de være egnet til at gøre den del af bladene og den del af det enkelte blad, som endnu har lidt af kritikens mod i behold, aldeles tandløs. Uden dette kritikens mod, som trods alt kendetegner en del af journalistkorpsets medlemmer, ville vi tilbage have totalt tandløse tanteaviser, en dansk presse af lallende eftersnakkere ville det blive, men det er måske just det, der er meningen. Man merkt die Absicht og siger: jeg tænkte det nok, når det kom fra kristeligt folkeparti.

Ib Nørlund (DKP):

Som jeg også sagde sidste gang, synes jeg, det må erkendes, at der i disse forslag røres ved et problem, der er reelt nok, men vi har ikke nogen tro på, at de foreslåede fremgangsmåder hjælper.

Hvad angår den bødepolitik, som er anslået, vil jeg gøre opmærksom på, at den i en anden sammenhæng end måske tænkt kan blive gjort til et våben, som anvendes navnlig imod mindre blade.

Hvad angår berigtigelserne, synes jeg godt, man kan anerkende berettigelsen af en forpligtelse i den henseende, men om der står „skade“ eller „ikke uvæsentlig skade“, ændrer ikke noget ved det faktiske problem, som man står over for, når et eller flere massemedier vil bruge sin magt til at sætte ind for at gøre en person eller en organisation umulig, som man siger.

Det vil jeg godt belyse gennem et eksem-

[Ib Nørlund.]

pel, som næppe har været i forslagsstillernes tanke; det er beklageligvis at henføre til det blad, der bæres oppe af fagbevægelsen, Aktuelt, som igennem det sidste års tid har vist en af de groveste former, synes jeg, for gennemførelse af en kampagne mod en person og en organisation, nemlig mod Sømændenes Forbund og deres formand. Formålet med den kampagne er overhovedet ikke til at tage fejl af, det er fuldstændig udelukkende begrundet i, at Aktuelt og kredse bag ved det ikke ønsker, at en kommunist er formand for dette forbund og fører en aktiv faglig politik. Men det gør medlemmerne af forbundet, som det nylig er blevet understreget ved de valg, der er blevet holdt. Men de valg er blevet holdt efter en årelang følge-ton, kan man sige, hvor man har indtryk af, at man på Aktuelts redaktion ikke fandt en dag rigtig levet, uden at der var hældt en skidtspand ud over Preben Møller Hansen. De ting, som man har kørt frem med dér, er blevet dementeret af berigtigelser, men især af kendsgerninger. Det er gået på den måde, at den ene dag er der en overskrift med: Bedrageri i sømændenes kasse, den næste dag står der — jeg citerer faktisk overskrifter —: „Kassen stemmer, men vi ved, at der er lavet plat“, og så siger man: „Ulovlige regnskaber“, som man giver Sømændenes Forbund ansvar for. Så bliver det få dage efter dokumenteret, at det er det revisionsinstitut, Aktuelt har nær kontakt med, som har dette ansvar. Så kører den videre med overskriften: „Gangstervælde i Sømændenes Forbund“, hvor der i artiklen siges: helt arrogant afvises medlemmernes krav om, at der skal ryddes op. Så holdes der generalforsamling i Sømændenes Forbund, hvor 600 er til stede og kun 25 stemmer imod godkendelsen af bestyrelsens optræden. Så går den løs igen, store overskrifter: „Formanden kæmper desperat i et net af ulovligheder“, „Stikker og løgner“, „Topkommunister bag en politianmeldelse af ham“ osv. osv., men igen modbevises det af de enkleste kendsgerninger. Man siger, at Tidens Højskole, som Sømændenes Forbund har ansvaret for, og hvor alle arbejderpartier er repræsenteret i bestyrelsen, også er en rede for alskens dårlighed. Så kommer alle partier og deltager i repræsentantskabsmødet og godkender beretning og regnskab. Det bliver sagt, at

der kommer falske lægeerklæringer; det dokumenteres, at man kommer med rigtige, osv. osv. Så ender det til syvende og sidst altså med det nævnte valg i forbundet, hvor der gives et eklatant tillidsvotum til bestyrelsen, og så kommer man med, at nu skal der undersøges for valgsvindel, på trods af at valget dér foregår som en urafstemning under kontrol af et revisionsinstitut.

Noget sådant går jo ganske og aldeles uden for rammerne af varetagelsen af berettigede offentlige interesser. Men det, som jeg synes også fremgår af dette her, er, at dette misbrug ikke vil blive spor ændret ved en ændring af berigtigelsesparagraffen, fordi det berigtiges; man kører jo bare videre alligevel. Her er ting, der kun kan reguleres gennem en ansvarsfølelse fra deres side, som står for udgivelsen. Den kan man appellere til, og det vil jeg gerne gøre her — selv om der måske ikke er så mange, der hører på det — men det er ikke sikkert, at det nytter så forfærdelig meget heller. Det, som til syvende og sidst er det vigtigste, er vel, at offentligheden orienteres om problemerne, som de faktisk foreligger, og også forstår magtforholdene i det samfund, vi lever i, så man forstår, at en sådan fremgangsmåde, som jeg nu her har givet et eksempel på, ikke betaler sig. Det burde man i det givne tilfælde kunne drage nogen lære af.

På den baggrund skal vi altså deltage opmærksomt i udvalgsarbejdet.

Arnfast (CD):

Det siges jo, at et land har den presse, det fortjener: om det også gælder søens folk, skal jeg lade stå hen efter den sidste ærede ordførers tale.

De lovfoislag, der foreligger her, har jo, som det er blevet sagt før, været behandlet adskillige gange, men jeg kan se, der er sket ændringer mellem hver gang, så kristeligt folkeparti har da i hvert fald fået noget ud af den behandling, der sker i udvalget, og jeg synes, at i spørgsmålet om berigtigelserne har man nærmet sig noget, hvor jeg ikke er nær så betænkelig, som vores justitsminister var. Jeg synes, det lyder rimeligt, hvad der bliver sagt, selv om der jo nok er nogle juridiske betragtninger i det, som vores lovkyndige må gå efter.

Det vil vel være rimeligt, at man forhøjer bøderammen til 1.000 kr., og at man i øvrigt

[Arnfast.]

ligesom moderniserer den del af berigtigelsen. Jeg kan ikke se helt klart, at det rent praktisk kan lade sig gøre; man ved — jeg har 30 års erfaring — hvor lang tid det tager f. eks. bare at lave en forside; og hvis man så skal berigtige den — ja, jeg aner faktisk ikke, hvordan man skulle kunne lave en tilsvarende forside dagen efter, det vil i hvert fald være meget vanskeligt. Men der er mange gode tanker i det forslag, som jeg meget gerne vil følge, selv om vi ikke sidder i udvalget.

Derimod må jeg vende mig imod forslaget om at udvide bødemulighederne til at omfatte de folk, der står bag ved bladet. De har ikke rigtig nogen indflydelse på det. Det er noget, der sker hurtigt. Det er et arbejde, som ofte laves under meget hårde vilkår og under vanskeligheder, fordi man ikke kan få de oplysninger, som man gerne vil have, og hvis man gennemfører dette, at konsekvenserne føres over til ejerne, vil man risikere, at der kommer en samling redaktører, som vi ikke kan være tjent med, således at pressen ikke vil kunne opfylde den opgave, som den skal.

Jeg har jo nok på fornemmelsen, ja, det blev da nævnt af hr. Kurt Brauer direkte, at man sigter mod nogle ganske bestemte blade, men jeg kunne da godt tænke mig at trække nogle andre blade ind i debatten, uden at nævne navne.

Det er da kendt her, at for nogen tid siden var der et ret seriøst blad, der pludselig nævnte, at der vist overhovedet ikke var nogen olie i den danske sokkel. Så vidt jeg erindrer, faldt aktierne i det selskab, som var involveret i denne olieagt, med 48 points. Dagen efter, efter at det var blevet dementeret, rejste de sig igen til normal højde. Men hvad skete der? Det er jo ikke undersøgt, hvad der skete i løbet af det døgn. Var der nogle mennesker, der tabte en formue, eller hvordan påvirkede det dem? Man ved det ikke. Men det er et af de eksempler, hvor man nok kan sige, at demenciet er der. Men skulle man gøre et bødeansvar gældende over for det blad, og af hvilket omfang skal bøden så være? Det er meget vanskeligt at vurdere på den måde, hvordan bøden skal falde.

Der er andre problemer i den forbindelse, som er nok så vanskelige. F. eks. har dette

hus oplevet, at for nogen tid siden fik medlemmer af et udvalg udleveret den såkaldte bagmandsrapport. Mærkeligt nok var dagspressen, som ikke kendte til denne bagmandsrapport, dagen efter i stand til at bringe den med navne. Jeg siger ikke, at det var medlemmer af dette høje ting, der udleverede den til pressen, men det var i hvert fald en kendsgerning, at to blade kunne bringe det, og senere har vi haft både en sag og et dementi osv. Men det var to blade, som var vidt forskelligt stillet. Det ene er måske nok det mest velhavende blad, vi har, det andet er måske et af de hårdest trængte blade. Skulle de have samme bøde? Hvordan skulle dette bødeforelæg gøres gældende over for dem, hvis man ville forlange, at de skulle bøde fælles?

Der er mange problemer i det, for i samme sekund et blad har en god historie, er det klart, at så bringes den videre af presbureauerne, ikke mindst Ritzaus Bureau. Og så er det i øvrigt ikke Ritzaus Bureaus ansvar. Ansvar påhviler den udgiver af et periodisk skrift, som bringer Ritzaus Bureaus meddelelse. Det vil sige, at dagen efter det, jeg omtaler her, kunne vi opleve en bødejagt over hele landet. Jeg tror, det vil blive meget vanskeligt at administrere, og jeg tror, at det vil være et område, hvor man vil komme til at arbejde på nogle grænsemarginaler, som er meget vanskelige at styre, og jo mere man styrer, jo mere vil man tvinge pressens folk ind i en ganske bestemt form, som vi vil fortryde.

Jeg tror, at løsningen snarere ligger i, at pressens folk selv tager hånd om disse problemer. Jeg har selv været med i hele debatten og alle afstemningerne fra det ene delegeretmøde til det andet om disse etiske regler. Nu er der sat et nyt udvalgsarbejde i gang, og jeg håber, det fører til noget. Jeg tror, at en faglig etik vil kunne rydde meget af dette af vejen. Men det kræver selvsagt, at journalisterne kan udøve deres faglige etik, dvs. bliver medbestemmende med hensyn til, hvordan en artikel skal fremtræde, hvordan den skal komme frem. I dag er det trods alt bladudgiveren og hans redaktionssekretær, der har det sidste ord med hensyn til, hvor meget der skal frem.

Det er min mening, at hvis pressen selv, bladudgivere såvel som journalister og andre, kan samles om at lave en faglig etik og der-

[Arnfast.]

med også blive medbestemmende med hensyn til, hvornår denne faglige etik trues, så vil vi få luget nogle af de vildskud væk, så vil vi komme til at se, hvordan journalister vil bestræbe sig på at lave en fuldt færdig historie, det, man her i salen kalder en objektiv historie. Jeg er meget øm om dette begreb, objektiv, men jeg indrømmer, at man kan som journalist tilstræbe en objektivitet ved at besvare så mange spørgsmål i forbindelse med historien, som det overhovedet er muligt i den foreliggende situation.

I den henseende kan jeg kun glæde mig over, at et forslag fra fremskridtpatiet om at forringe journalistuddannelsen her i landet faldt, for der er kun én vej, vi kan gå, og det er at uddanne dygtigere journalister, journalister med et højere fagligt niveau og dermed også med en større selvspekt. Folk, der ved, hvordan en artikel skal se ud, og hvem der skal være kontakten, før den kan afleveres som et hæderligt stykke journalistisk arbejde.

Jeg er ikke så nervøs for, at dette med dementier skulle blive til noget. Der sker netop noget i disse dage, som givet har betydning for det. Radioen har udvidet sin nyhedstjeneste, den rører bogstavelig talt døgnet rundt, og 30 års erfaring som journalist siger mig, at er der noget, en journalist hader, så er det at få sin historie dementret, samtidig med at bladet udkommer. Og det er jo det, der vil ske nu. Det vil ske, ikke alene som vi har kendt det hidtil, hvor 12-radioen bragte en følgen op af en historie, men nu vil det ske derude i regionerne. Hvert eneste blad, der bringer en historie, får den efterpøvet i radioen. Modsynspunktet, den rigtige kommentar eller en eller anden kommentar til denne historie, vil komme med det samme. Jeg er sikker på, at det fremskridt, der er sket her inden for lyd-radioen, vil sætte sit præg på den danske bladverdens artikelleverancer.

Boertmann (VS):

Nu røg min taletid vist også, så jeg skal gøre det superkort og nøjes med at markere vores holdning til disse ting.

I bemærkningerne til lovforslagene er der nogle meget gode intentioner netop om at beskytte nogle af ofrene, nemlig dem, der

ikke har mulighed for at tage til genmæle, som ikke har økonomiske pressionsmidler eller andre former for pressionsmidler, der kan gøre, at de kan tage til genmæle. Disse intentioner er vi selvfølgelig sympatisk indstillet over for, men vi mener ligesom andre ordførere før mig, at de forslag, der ligger her, ingen reel effekt vil have. Vi mener, at ytringsfrihedens grænser i langt højere grad bestemmes af økonomi og politik, først og fremmest af profit, og hvis der virkelig er noget på spil politisk og/eller økonomisk, så er det flintrende ligegyldigt, om man har bøder eller sætter folk i spjældet for det eller ej, så bliver sagen kørt igennem.

Vi mener kort og godt, at disse lovforslag er måske sympatiske, men ikke særlig brugbare til formålet. Endelig er der nogle småpillerier i dem, som vi selvfølgelig kan gå ind for, og som man måske kan finde ud af at blive enig om, ting som § 9, stk. 2, i forslaget om berigtigelse m. v., meddelelse om ens mulighed for at indanke berigtigelsen for nævnet.

Tredje næstformand (Bay):

Inden jeg giver ordet til hr. Kaj V. Andersen, skal jeg lige gøre opmærksom på, at der skete en teknisk fejl, så jeg sender undskyldningen retur til hr. Wamberg. Der var jo to forslag, og derfor var en taletid på 10 minutter korrekt.

Jeg må lige tilføje, at 10 minutters taleret betyder ikke absolut talepligt.

Kaj V. Andersen (V):

Som det eneste medlem af venstres folketingsgruppe tog jeg i morges i vort gruppe-møde stærkest muligt forbehold over for det lovforslag, der her er til behandling, med den motivering, at jeg betragter det som et sippet forehavende, og der stiger en røg op derfra, der ikke smager mine næsebor.

De medlemmer af dette høje ting, hvem i almindelighed hensynet til pressefrihed og ytringsfrihed i vort samfund endnu måtte ligge på sinde, så skrøbelige disse fænomener ellers er — og de er skrøbelige — vil jeg råde til at gøre som jeg ved tredje behandling: stemme imod og springe den formodentlig i ganske betydelig grad forvrøvlende diskussion over, der vil gå forud for tredje behandling.

Ordføreren for forslagsstillerne (Honoré)

(KrF):

Jeg takker for de forskellige indlæg til disse to lovforslag, især de ordførere, der har taget positivt imod det ene eller det andet af dem eller elementer deri.

Det er tredje gang, de bliver fremsat, men som hr. Gudme sagde: de er jo ikke fremsat på samme måde. Første gang foreslog vi ændringer af straffeloven; det gør vi dog ikke denne gang. Når vi har delt forslagene, som sidste gang blev fremsat i ét lovforslag, har det sin årsag deri, at vi dengang fandt, at det, der havde at gøre med strafansvaret, ikke blev så velvilligt modtaget som spørgsmålet om adgangen til berigtigelse, og derfor har vi delt dem af hensyn til behandlingen i udvalget.

Vi mener, at det er utilstrækkeligt at appellere til den faglige etik hos journalisterne, hvor vigtigt det end er naturligvis. Og det, hr. Arnfast her sagde, synes jeg burde vække til eftertanke, nemlig at vi kan godt have en journalist med et højt fagligt niveau, hvis mulighed for at praktisere denne journalistik trues af udgiverne.

Det er heller ikke nok at appellere til pressens selvjustits, dens selvkritik, pege på det presseetiske nævn og dets bestræbelser, idet det jo ikke er alle blade, der ønsker at rette sig efter en sådan kritik.

Der blev vist forståelse for en udvidet adgang til berigtigelse. Det er da ganske indlysende, at hvis man vil udvide adgangen til berigtigelse, så støder man på den indvending, om man ikke åbner sluserne for alle mulige kværuanter. Men på den anden side er de nuværende formuleringer uhyre restriktive, og hvorfor skulle de være de bedst mulige? Vi vil være villige til at drøfte formuleringer, der gør det lettere for den angrebne part at tage til genmæle i pressen uden selvfølgelig at gøre pressen til et aktivitetsområde for de mange kværuanter i dette land.

Jeg glædede mig over, at justitsministeren udtrykte sympati for redaktørens oplysningspligt og for muligheden for at få en berigtigelse anbragt i bladet på en fyldestgørende måde. Det er også godt, at de organer, som har kompetence i disse spørgsmål, udtaler sig til udvalget, men man må dog stadig huske på, at disse udvalgte trods alt

også er part i sagen og derfor ser det ud fra deres særlige synspunkt.

Jeg er ikke sikker på, at venstres ordfører i dette spørgsmål vil mene, det er tilstrækkeligt at henvise til pressens selvjustits, fordi vores anliggende med dette lovforslag er jo ikke at gribe ind over for størstedelen af pressen, der praktiserer en forholdsvis sober journalistik selvfølgelig ud fra et bestemt grundlag, men netop over for den lille del af pressen, der ikke gør det.

Det undrede mig, at fremskridtspartiets ordfører ville nøjes med at henvise til, at læserne kunne lade være med at købe de blade, der praktiserer en dårlig journalistik. Så vidt jeg kan se, har fremskridtspartiet, hvis dette står alene, ændret holdning i spørgsmålet om berigtigelse.

Vi vil ikke forøge, som hr. Wamberg tilsyneladende antydede, pressens vanskeligheder ved vores forslag, men vi kunne måske skabe bedre konkurrencevilkår på dette område, ved at den journalistik, der forøger oplagstallet gennem uetisk journalistik, får vanskeligere kår, og det vil sige, at den mere saglige presse bedre kan hævde sig.

Jeg var taknemlig for hr. Lembourns indlæg, der udtrykte sympati for ånden i disse lovforslag, og som ganske rigtigt så, at vi ikke ønsker at indskrænke ytringsfriheden, men at indføre mere effektive sanktioner på dette område.

Hr. Kurt Brauer rejste et interessant spørgsmål, som man vel kan formulere således: om en skærpet lovgivning ikke vil vanskeliggøre pressens opklarende arbejde, og om det ikke vil føre til en tandløs tante-pressen, som han udtrykte sig. Det tror jeg ikke dette forslag behøver at gøre. Hvorfor skulle dette, at det virkelig bliver straffet, at man krænker straffeloven, dog føre til en tandløs journalistik? Hvorfor skulle dette, at folk, der er blevet angrebet, får mulighed for at tage til genmæle, føre til en tandløs journalistik? Jeg mener, at en kritik af personer og institutioner er absolut nødvendig, og den kan stadig væk praktiseres, men selvfølgelig må den være dokumenteret. Det kan godt være, at dokumentationen i begyndelsen ikke er så fyldig, som den senere kan blive, men så må man jo arbejde på grundlag af den dokumentation, man har. Jeg har ladet mig fortælle — jeg er ikke selv

[Hønré.]

kendt med journalistisk historie — af én, der kender disse ting bedre end jeg, at da Albertisagen begyndte, gik man meget, meget forsigtigt til værks, brugte meget lang tid på at indkredse den, men det førte jo dog til noget.

Hr. Ib Nørlund fremdrog et tankevækkende eksempel på misbrug af pressen, og jeg tror virkelig, at hvis dette forslag om berigtigelse var gennemført og berigtigelsen skulle bringes på samme plads og med samme typer, ville det være vanskeligere at fremføre udokumenterede påstande om andre personer, påstande, som krænkede straffeloven f. eks.

Men jeg takker for de forskellige indlæg, og jeg håber, at det vil være muligt at nå til et resultat i hvert fald med det ene af lovforslagene i udvalget, så vi kan gå videre med andre spørgsmål.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Bay):

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

På grund af det sene tidspunkt skal jeg lade det sidste punkt på dagsordenen udgå.

Medlem af folketinget Gert Petersen har på medlem af folketinget *Morten Langes* vegne meddelt mig, at denne på grund af sygdom ikke vil kunne give møde i tinget i mindst 7 dage og derfor anmoder om, at der må blive bevilget ham orlov fra den 3. april, og om, at stedfortræderen må blive indkaldt.

Skatte- og afgiftsudvalget har afgivet til lægsbetænkning over forslag til lov om ændring af lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger. Eksemplarer vil blive omdelt.

I skrivelse af 1. d. m. anmoder udenrigsministeren under henvisning til *Europarådets* statut om, at der af folketinget udpeges 5 medlemmer og 5 stedfortrædere til Europarådets rådgivende forsamlings 27. ordinære

samling, der ventes at træde sammen i Strasbourg den 21. april.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Skatte- og afgiftsudvalget (2/4 75):

Udtræder: Knud Jespersen

Nyt medlem: Kaj Hansen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 3. april, kl. 13 med følgende dagsorden:

- 1) *Spørgsmål om meddelelse af orlov til og indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Kjørulff-Schmidt.*
- 2) *Spørgsmål om meddelelse af orlov til og indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem K. B. Andersen.*
- 3) *Spørgsmål om meddelelse af orlov til og indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Morten Lange.*
- 4) *Indstilling fra udvalget til valgs prøvelse.*
- 5) *Første behandling af:*
Forslag til folketingsbeslutning om nedsettelse af vederlag for ministre, folketingsmedlemmer og borgmestre [af Poulsgaard m. fl.].
- 6) *Første behandling af:*
Forslag til lov om oplysnings- og salgsplicht vedrørende kulbrinter.
- 7) *Første behandling af:*
Forslag til lov om ændring af lov om forsyningsmæssige foranstaltninger.
- 8) *Forhandling om miljøministerens skriftlige redegørelse af 13. marts 1975 om genanvendelse.*

Mødet hævet kl. 19.21.